

Näidendi esitusõigusi vahendab Eesti Teatri Agentuur.

Tallinna Linnateater

Lai 23, Tallinn 10133
linnateater.ee

facebook.com/linnateater
twitter.com/linnateater
instagram.com/linnateater

Kavalehe koostas Triin Sinissaar,
kujundas Katre Rohumaa,
fotod proovist Siim Vahur

Éric-Emmanuel Schmitt

**Enigma
variatsioonid**

(Variations énigmatiques)

Prantsuse keelest tõlkinud **Margus Alver**

Lavastaja	Artjom Garejev (Vene Teater)
Kunstnik	Rosita Raud (NUKU teater)
Valguskujundaja	Teet Orupõld
Operaator	Nikolai Alhazov (Vene Teater)
Videokujundaja	Lauri Urb
Etenduse juht	Annika Rohtväli

Esietendus 14. detsembril 2019 Väikeses saalis

Teatri peanäitejuht: Elmo Nüganen

Teatri direktor: Raivo Põldmaa

Lavastuses kasutatud muusika:

Edward Elgar, „Enigma variatsioonid”

Osades

Abel Znorko Egon Nuter
Erik Larsen Andrus Vaarik

ÉRIC-EMMANUEL SCHMITT

Éric-Emmanuel Schmitt sündis 1960. aastal Sainte-Foy-lès-Lyonis Kesk-Prantsusmaal. Viimase kahe aastakümne jooksul on temast saanud maailma üks kõige mängitumaid prantsuskeelseid näitekirjanikke ning edukas romaanikirjanik. Tema teoseid on tõlgitud 46 keelde ja lavastatud rohkem kui 50 riigis, mille hulka kuulub ka Eesti. Schmitt on pälvinud mitu Molière'i näidendipreemiat, Prantsuse Akadeemia *grand prix* teatri valdkonnas ja Goncourt'i novelliauhinna.

Sisemine sund end kirjutades väljendada ja loomupärane anne avaldusid Schmittis juba õige varakult. Oma vanemaid on ta kirjeldanud kui väga sportlikke inimesi – ema oli nooruses edukas sprinter ja hiljem sai temast kehalise kasvatuse õpetaja, isa tegeles poksi ja judoga ning oli ametilt füsioterapeut. Oma maailmapildi väidab Schmitt olevat pärinud pigem emalt, kes mängis tema jaoks läbi elu väga olulist rolli. Kui isa oli seda usku, et edu saabub sihikindlate pingutuste tulemusena, siis ema usaldas pigem oma kaasasündinud talenti, omistamata sellele suuremat tähelepanu ning saavutades paradoksaalsel kombel palju säravamaid tulemusi.

Éric-Emmanuel ei huvitunud spordist, vaid lei-

Foto: Getty Images

dis oma kutsumuse kirjanduses. „Minu jaoks oli kirjutamine aastate jooksul nii loomulik asi, et ma ei pööranud sellele samuti erilist tähelepanu. Olin veendunud, et kõik lapsed kirjutavad midagi, kui on koolist koju jõudnud,“ on ta öelnud intervjuus väljaandele Le Monde. Esimesteks katsetusteks olid „Kolme musketäri“ stiilis seiklusjutud, hiljem proovis ta kätt paljudes erinevates stiilides, luues harjutamise mõttes kuulsate dramaturgide teoste ümberkirjutusi ja pastišše. Juba põhikooli ajal kinnitas prantsuse keele õpetaja Schmitti emale, et poiss on „kirjanikuks sündinud“.

Tähtsaks pöördepunktiks lapsepõlves oli ka koos emaga nähtud teatrietendus, „Cyrano de Bergerac“ Jean Marais'ga peas, mis Schmitti pisarateni liigutas, pani temas idanema elukestva armastuse teatri vastu ja soovi saada näitekirjanikuks. Gümnaasiumi ajal kirjutas ja lavastas ta koolis oma esimesed näidendid, mängides neis ise ka kaasa.

Teismeiga meenutab Schmitt üldiselt kui mäsusemelset, vihahoogudega pikitud aega, mil tal tekkis tugev vastasseis konservatiivse ja alatasa muretseva isaga. Päästeköieks osutus filosoofia, mis aitas noorukil iseennast paremini mõista ja end vabana tunda.

Aastatel 1980-1985 õppis Schmitt filosoofiat ühes Pariisi mainekamas kõrgkoolis École normale supérieure ning 1987. aastal kaitses Sorbonne'i üli-

koolis doktoriväitekirja. Seejärel töötas viis aastat gümnaasiumis filosoofiaõpetajana, tundes sellest suurt rõõmu. Filosoofiat nimetas ta mitte teadmiste, vaid vabaduse edasiandmiseks, nõudes õpilastelt, et need ei räägiks ega mõtleks tema mõtteid, vaid otsustaksid ise, mis on tõde.

1989. aastal sai Schmittile Sahaara kõrbes matkates osaks müstiline kogemus, mida ta ise on nimetanud oma uuestisünniks. Pärast mäkkeronimist alla laskudes sattus ta liiga ulja otsuse tõttu ülejäänud matkagrupist lahku ja taipas alles jalamil, et on seal ihuüks, vähimagi arusaamiseta, kus asub laager, seljas ainult lühikesed püksid ja T-särk, kaasas väike pudel vett. Kaevanud end liiva sisse, et tuule vastu kaitset leida, veetis ta vastu igasuguseid ootusi oma elu kõige imetabasema öö. Andnud end täielikult kõrbe meelevalda, koges ta enda sõnul, kuidas ta väljus omaenese kehast, sulandudes soojusesse ja valgusesse. Kui matkajuht ta järgmisel päeval viimaks leidis, tundis Schmitt suurt piinlikkust, mõeldes, et tema otsijad olid tol ööl olnud hirmul ja meelegeitel, samas kui ta ise koges puhast ekstaasi. Hiljem on ta väitnud, et see öö kõrbes muutis teda täielikult. Ateistlikus peres üles kasvanud mees pöördus kristlusse, millele ta on siiani truuks jäänud.

Juba alates selles, kui 1991. aastal valmis tema esimene näidend „La Nuit de Valognes“ („Valognes’

öö“, Eestis lavale jõudnud pealkirja all „Don Juani öö“, tõlkinud Inge Eller, lavastaja Tõnu Lensment, Ugala 2003), võis Schmitt õpetajaametist loobuda ja elatuda autoritasudest. Edaspidi on Schmitti sulest ilmunud üle kahekümne näidendi, millest suurem osa lavale jõudnud ka Eesti teatrites. Lisaks eel- nimetatud „Don Juani ööle“ on etendunud ka „Küla- line“ („Le Visiteur“, 1993; tõlkinud Margus Alver, lavastaja Ingomar Vihmar, Eesti Draamateater 2013), „Kuldne mees“ („Golden Joe“, 1995; tõlkinud Inge Eller, lavastaja Andres Noormets, Rakvere Teater 2003), „Enigma variatsioonid“ („Variations énigmatiques“, 1996; tõlkinud Margus Alver, lavas- taja Mikk Mikiver, Ugala 2001), „Alasti tõde“ („Le Libertin“, 1997; vene keelde tõlkinud Aleksandr Brailovski, lavastaja Vladimir Petrov, Vene Draa- mateater 2003) ning „Vabamõtteleja“ (*idem*; tõlkinud Margus Alver, lavastaja Madis Kalmet, Vanemuine 2006), „Frédéric ehk Kuritöö bulvar“ („Frédéric ou le boulevard de crime“, 1998; vene keelde tõlki- nud Irina Mjagkova, lavastaja Sergei Morozov, Vene Teater 2010), „Kahe maailma hotell“ („Hôtel des deux mondes“, 1999; tõlkinud Margus Alver, lavas- taja Ain Prosa, Rakvere Teater 2001; ning lavastaja Reet Paavel, Tammsaare Teater 2014), „Oscar ja Roosamamma“ („Oscar et la dame rose“, 2002; tõl- kinud Indrek Koff, lavastaja Üllar Saaremäe, Rak- vere Teater 2006) ning „Oskar ja Roosa Daam“ (*idem*;

tõlkinud Margus Alver, lavastaja Jevgeni Ibragimov, Eesti Nuku- ja Noorsooteater 2008), „Kooselu väikesed kuriteod“ („Petits crimes conjugaux“, 2003; tõlkinud Margus Alver, lavastaja Erki Aule, Rakvere Teater 2009), „Tunnete tektoonika“ („La Tectonique des sentiments“, 2008; tõlkinud Margus Alver, lavastaja Enn Keerd, Endla 2007) ning „Tunnete maastik“ (*idem*; lavastaja Erki Aule, Teoteater 2015).

2012. aastal ostis Schmitt koos Bruno Metzgeriga Pariisis teatri nimega Théâtre Rive Gauche (Vasaku kalda teater) ja hakkas selle kunstiliseks juhiks. Teater avati tema dramatiseeringuga „Anne Franki päevikust“.

Schmitti loominguga hulka kuulub ka romaanisari „Nähtamatu tsükkel“, mille iga osa on mõjutatud mõnest religiooni- või mõttekoolkonnast nagu kristlus, budism, sufism, konfutsianism jne. Eesti keeles on sellest seeriast ilmunud Indrek Koffi tõlkes „Milarepa“, „Härä Ibrahim ja Koraani öied“ ning „Oscar ja Roosamamma“ (kirjastus Varrak).

Samuti on ta avaldanud kümme eraldiseisvat romaani ja kuus novellikogumikku. Mitmekülglise, fantaasiarikka ja laia silmaringi omava autorina käsitleb Schmitt väga erinevaid teemasid, mängides nii tegeliku kui ka väljamõeldud ajalooa. Lisaks on ta kirjutanud mitmeid stsenaariume filmidele ja telefilmidele ning suure muusikaarmastajana tõl-

kinud prantsuse keelde Mozarti ooperite „Figaro pulm“ ja „Don Giovanni“ libretod. Mozartile on ta pühendanud ka romaani „Ma Vie avec Mozart“ („Minu elu Mozartiga“).

Viimastel aastatel on Schmitt avaldanud mitmeid tagasivaateid oma elule. 2015. aastal ilmus autobiograafiline teos „La Nuit de feu“ („Tuleöö“), milles ta paljastas esmakordselt avalikkusele oma vaimse teekonna, kirjeldades, kuidas Sahaara kõrbes veedetud müstiline öö mõjutas kogu ta edasist elu ja kirjanikukarjääri. 2017. aastal ilmus koostöös ajakirjanik Catherine Lalanne'iga intervjuude kogumik, kus Schmitt jutustab avameelselt oma lapsepõlvest ja hilisemast elust. 2019. aastal ilmus „Le Journal d'un amour perdu“ („Kaotatud armastuse päevik“), milles Schmitt jutustab oma emast, kelle surma kaks aastat varem ta äärmiselt rängalt üle elas.

Alates 2002. aastast elab Éric-Emmanuel Schmitt Brüsselis. 2012. aastal valiti ta Belgia prantsuse keele ja kirjanduse akadeemia liikmeks ja 2016. aastal omistas Belgia kuningas Philippe talle Belgia krooniordu komandöri tiitli.

ENIGMA JA „ENIGMA VARIATSIOONID“

Enigma oli saksa elektriinseneri Arthur Scherbiuse leiutatud ja 1918. aastal patenteeritud kaasaskantav masin sõnumite šifreerimiseks. Algselt oli see üle 50 kilo kaaluv kirjutusmasinaga varustatud seade kommertskasutuseks, hiljem kujunes Enigma IV-st üks legendaarsemaid masinaid Teise maailmasõja ja krüptograafia ajaloos. Kuni 1970. aastateni oli kõik Enigmaga seondud suure saladuskatte all. Liitlastel õnnestus Enigma kodeeritud tekstid dešifreerida 1944. aastal, pärast seda, kui nad said enda kätte Saksa allveelaeva U-505 koos Enigma šifreerimis- masina ja koodiraamatutega. Mõned sõnumid jäid toona siiski murdmata, sest Enigmast leidis erinevaid versioone. Need on suudetud dešifreerida alles hiljuti.

Anagramme, mõistatusi ja koode armastav inglise helilooja Edward Elgar kirjutas aastatel 1898–1899 orkestrisüüdi „Enigma variatsioonid“, mis lisaks sellele, et tegu on kauni heliteosega, on läbi aegade muusikateadlastele rohkelt peamurdmist pakkunud. Elgar väitis, et teose peateema on variatsioon ühest väga tuntud viisist, kuid ei paljastanud kuni surmani, millisest nimelt. Kui „Enigma variatsioonid“ Londonis esmakordselt ette kanti, kirjutas

Elgar kavalehte salapärase märkuse: „Enigmat ma lahti ei seleta – selle „tume sõnum“ peab jääma tabamatuks ja ma hoiatan teid, et side variatsioonide ja teema vahel on sageli õhkõrn; veel enam, kogu terve vikus toimib läbivalt veel üks teine, suurem teema, aga seda ei mängita kordagi ette ... Niisiis ei avaldu peateema mitte kunagi, just nagu mõnes hiljutises draamas /.../ ei ilmu peategelane kordagi lavale.“

Aastate jooksul on „Enigma variatsioonide“ algteemaks välja pakutud terve rida teoseid, nende hulgas näiteks „Auld Lang Syne“ ja „Rule, Britannia“, aga samuti mitmed Mozarti helitööd, kirikulaulud jne. „Enigma variatsioonidele“ on püütud läheneda ka erinevate dešifreerimismeetodite abil, aga ükski väljapakutud lahendus ei ole muusikateadlaste üldsust veennud. On ka neid, kes arvavad, et mingit peidetud meloodiat ei olegi, vaid tegu oli helilooja naljaga, või siis ei ole teema üldse muusikaline, vaid midagi hoopis üldisemat, näiteks sõprus või üksindus.

Orkestrisüit ise koosneb põhiteemast ja selle 14 variatsioonist, millest igaüks portreeterib muusikaliselt mõnd Elgari sõpra või lähedast. Viimane variatsioon kujutab heliloojat ennast.

LUGU TRISTANIST JA ISOLDEST

Keskajast pärit keldi muinasjutt Tristanist (ka Tristram või Tristain) ja Isoldest (ka Ysolde, Iseult või Yseult), on traagiline armastuslugu, millest on läbi sajandite eksisteerinud hulk erinevaid versioone. See on olnud ka kuningas Arthuri ümarlaurüütlike lugude hulka kuuluva Lanceloti ja Guinevere'i legendi eelkäijaks. Kõige levinuma tõlgenduse pani 1900. aastal kirja prantsuse kirjandusteadlane ja kirjanik Joseph Bédier.

Selle järgi on Tristan Šotimaal asuva Lyonesse'i kindluse valitseja Rivaleni ja Cornwalli kuninga Marki õe Bleunwenni poeg. Kuna mõlemad Tristani vanemad surevad, satub Tristan oma onu õukonda. Rännanud Cornwalliga vaenujalal olevale Iirimaale oma onu huve kaitsma, tuleb Tristanil võidelda hiiglase Morholtiga. Kuigi Tristan saab hoobi mürgitatud mõõgaga, suudab ta vastase tappa. Oma viimase hingetõmbega usaldab Morholt Tristanile, et kuninga tütar Isolde suudab mürgi mõju eemaldada. Noor Isolde ravibki Tristani terveks ja too pöördub koju tagasi.

Kuningas Mark avaldab soovi Isoldega abieluda ja läkitab Tristani selle ettepanekuga uuesti Iirimaale. Teel võitleb Tristan draakoniga ja taas

Tristan ja Isolde purskkaevu juures. Louvre.
Elevandiluu. Pariis, 1340-1350.
Allikas: Wikimedia Commons.

tuleb Isoldel teda ravida. Iiri kuningas on nõus tütre Markile naiseks andma, sest see tooks rahu kahe kuningriigi vahele. Tristan ja Isolde hakkavad laevaga Cornwalli poole sõitma. Paraku on Isolde kuningannast ema andnud tema toatüdrukule kaasa võlujoogi, mis on mõeldud noorpaarile pulmaöö joomiseks ja peaks panema nad oma partnerisse kolmeks aastaks meeletult armuma. Kogemata jookvad Tristan ja Isolde selle joogi aga laevas ära ning armuvad viivitamatult teineteisesse.

Pulmad toimuvad sellest hoolimata, kusjuures pulmaöö asendab Isoldet kuninga voodis salamisi toatüdruk, samas kui Isolde veedab öö Tristaniga. Pärast katsumuste ja hingepiinadega täidetud aega õukonnas otsustavad Tristan ja Isolde lossist põgeneda ning varjata end lähedalasuvas metsas. Pikade otsingute järel leiab Mark nad viimaks ühe purskkaevu kõrvalt magamast. Kuna Tristan on löönud oma mõõga nende vahele maasse, tõlgendab kuningas seda kui vooruse märki. Ta asendab Tristani mõõga enda omaga, pistab Isoldele sõrmuse sõrme ja lahkub. Ärgates mõistavad põgenikud, et kuningas on neile andestanud. Kuna kolm aastat on möödunud ja võlujoogi üleinimlik vägi lahtunud, suudab Isolde nüüd oma abikaasa juurde tagasi pöörduda, kes ta aupaklikult vastu võtab.

Tristanit kuningas teiste õukondlaste mahitusel siiski koju tagasi ei luba. Tristan asub elama Bre-

tagne'i, kus abiellub naisega, kelle nimi on samuti Isolde. Ühel sõjakäigul saab Tristan raskesti haavata ja teab, et ainult kunagine armsam suudaks ta terveks ravida. Ta laseb Isoldet kutsuda ja palub panna laevale valged purjed, kui too on nõus talle appi tulema. Armukade abikaasa aga ütleb Tristanile, et laeval on mustad purjed. Arvates, et armastatu on ta hüljanud, annab Tristan alla ja sureb. Laevaga saabunud Isolde sureb tema keha juures kurvastusest.

ARTJOM GAREJEV

lavastaja

Artjom Garejev sündis ja kasvas Riias ning sattus teatrimaailma juba varajases lapsepõlves, tehes tänu Läti Rahvusooperi lauljannast vanaemale kaasa ooperi massistseenides. Järgnesid peaosad kooliteatris ja hiljem näitlejaõpe Moskvas, Štšukini-nimelises teatriinstituudis, M. A. Pantelejeva kursusel, mille ta lõpetas aastal 2002. Lõpetava kursusega käis Eestist tutvumas toonane Vene Teatri kunstiline juht Eduard Toman, kes tegi Garejevile ettepaneku Tallinnasse tööle tulla. Garejevist saigi siinse Vene Teatri näitleja, kus ta on tänaseks mänginud ligi viiekümnes lavastuses.

Aastatel 2002–2015 tegutses Garejev Vene Teatri stuudio pedagoogina ning 2008–2011 ja alates 2017. aastast stuudio kunstilise juhina.

2015. aastal sai ta Moskva Štšukini-nimelisest teatriinstituudist ka lavastajadiplomi. Kuigi Garejev oli varem toonud lavale mitmeid väiksemaid projekte trupiga Drugoi Teatr, Vene Teatri stuudio noortega ja rühmitusega Audiokinetica, oli Vene Teatris esietendunud „Vaenlane“ tema esimene suurem lavastus ja ühtlasi diplomitöö. Belgia kirjaniku Amélie Nothombi romaani „Vaenlase kosmeetika“ põhjal valminud lavastus tõi talle 2016. aastal Eesti Teatri Aastauhinna. Vene Teatris on Garejev too-

nud välja veel Eugène Ionesco tragifarsi „Sonimine kahele“, Eesti 100 teatrisarja „Sajandi lugu“ raames valminud lavastuse „Tuleb / Ei tule. Eesti 100 aasta pärast“ ja Jaroslava Pulinovitši näidendi „Charoni koor“.

Tallinna Linnateatriga on Garejev varem kokku puutunud näitlejana, tehes kaasa Tšehhovi „Kirsi-aias“, mille tõi lavale Elmo Nüganen.

ROSITA RAUD

kunstnik

Rosita Raud on sündinud Vilniuses ja lõpetanud sealsamas gümnaasiumi. 1987. aastal lõpetas ta Peterburi teatriinstituudi ning samast ajast elab Tallinnas. Ühtekokku on ta erinevates Eesti, Leedu ja Venemaa teatrites kujundanud üle kuuekümne lavastuse. Ta on pälvinud Eesti Teatri Aastaauhinna (2018), Salme Reegi nimelise auhinna (2003) ning erinevate teatrite kolleegipreemiaid. Hetkel töötab ta NUKU teatri peakunstnikuna.

Rosita Raua kujundused paistavad silma mitmekülsusega – ta on töötanud nii draama-, muusika kui ka nukulavastustega, loonud lavalisi maailmu Shakespeare'i, Molière'i, Gozzi, Mozarti, Dickensi, Wilde'i, Bulgakovi, Ostrovski, Saint-Exupéry, Hitchcocki, Ionesco, Tuglase, Tammsaare ja paljude teiste autorite teoste jaoks. Tema varasemad tööd Tallinna Linnateatris on sündinud Elmo Nüganeni lavastustele “Ronk” (2007, koostöös Iir Hermeliiniga) ja “Scapini kelmused” (2011, kostüümid). Artjom Garejeviga on ta varem töötanud koos kahel korral (“Sonimine kahele”, Vene Teater, 2017 ja “Tuleb / Ei tule. Eesti 100 aasta pärast”, Vene Teater, 2018).

Lisaks teatrile on Rosita Raud ennast teostanud kaasaegse kunstniku ja fotograafina, esinenud per-

sonaalnäitustega ning osalenud grupinäitustel Eestis, Rootsis, Leedus ja Lätis rohkem kui kahekümnel korral. Ta on õpetanud Eesti Kunstiakadeemias, TÜ Viljandi Kultuuriakadeemias ja Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias.

TEET ORUPÕLD

valguskujundaja

Teet Orupõld on töötanud valgustajana Eesti Draamateatris ja valgusmeistrina Ugalas ning alates 2015. aastast töötab valgustajana Tallinna Linnateatris. Ta on varem teinud valguskujundused Polygon Teatri lavastusele „Boob teab“ (autor Urmas Lennuk, lavastaja Tamur Tohver) ja „Maja“ (autorid Sławomir Mrożek ja Jon Fosse, lavastaja Tamur Tohver; koostöös Triin Hookiga), Ajateatri lavastustele „Patu käsk“ (autor Indrek Hargla, lavastaja Anne Velt) ja „Vürst ja tantsijanna ehk Klaasist mälu“ (autor Loone Ots, lavastaja Anne Velt) ning Pärimusteatri Loomine lavastustele „Keisrinna hull ehk Mees, kes rääkis tõtt“ ja „Carmen Alexandrinum“ (mõlema autor Loone Ots, lavastaja Anne Velt). Tallinna Linnateatris on see tema esimene valguskujundus.

2006. aastal oli Teet Orupõld nomineeritud Eesti Teatri Aastauhinnale etendust teenindava töötaja kategoorias.

NIKOLAI ALHAZOV

operaator

Nikolai Alhazov sündis Abhaasias Suhhumis. 1981. aastal sai ta Moskvast raadiotehnika alal kesk-erihariduse ja 1992. aastal lõpetas M. V. Lomonossovi nimelise Moskva Riikliku Ülikooli ajakirjanikuna. Samal aastal kolis Alhazov alaliselt Eestisse elama.

Aastatel 1993–2005 tegutses ta korrespondendina venekeelsetes ajalehtedes Denj za Dnjom, Molodjož Estonii ja Estonia. Aastatel 2005–2012 oli ta nädalalehe Denj za Dnjom peatoimetaja.

Alhazovi käe all on valminud mitu dokumentaalfilmi – „Andrei Tarkovski. Unenäo aeg“ (2012), „Stalker. Tagasipöördumine tsooni“ (2013) ning „Kunstnik Ado Lill“ (2017). Samuti tegeleb ta videoklippide ja reklaamide tegemisega.

2015. aastast on Alhazov tegutsenud Vene Teatris operaatori ja fotograafina. Operaatorina on ta teinud kaasa lavastustes „Vaenlane“ (lavastaja Artjom Garejev), „Tuli mees naise juurde“ (lavastaja Semjon Zlotnikov), „Tuleb / Ei tule. Eesti 100 aasta pärast“ (lavastaja Artjom Garejev), „Charoni koor“ (lavastaja Artjom Garejev) ja „Vanamoodne komöödia“ (lavastaja Aleksandr Kladko). Samuti osales ta Aleksandr Žedeljovi meeskonna Audiokinetica audiovisuaalsetes lavastustes „Mehaaniline klaver“ ja „IDEM“.

MARGUS ALVER

tõlkija

Margus Alver sündis ja kasvas Tallinnas, kuid kõrghariduse omandas Prantsusmaal, lõpetades 2003. aastal Pariisi Ülikooli tõlkide ja tõlkijate kooli ning 2011. aastal õigusteaduskonna. Lapsepõlves mängis Alver üht peaosadest filmis „Lammas all paremas nurgas“ (Tallinnfilm, 1992).

Erakordselt suure keeltepagasiga Alver on tõlkinud näidendeid heebrea, hispaania, inglise, itaalia, katalaani, poola, prantsuse ja vene keelest ning andnud Eesti teatrimaastikule märkimisväärse panuse uute välisautorite tutvustamisega. Tallinna Linnateatris on tema tõlgetest varem esietendunud Dorota Masłowska „Kaks vaest rumeenlast“, mille tõi Taevalaval välja Hendrik Toompere jr.

Lisaks „Enigma variatsioonidele“ on Alver tõlkinud veel mitmeid Éric-Emmanuel Schmitti näidendeid, mis on erinevates Eesti teatrites lavale jõudnud, sealhulgas „Külaline“, „Kahe maailma hotell“, „Oscar ja roosa daam“, „Tunnete tektoonika“, „Vabamõtleva“ ja „Kooselu väikesed kuriteod“. Samuti on ta tõlkinud Jordi Galcerani, Stefano Massini, Anat Govi, Marco Layera, Eduardo Galáni ja Pedro Gómezi, Lluïsa Cunillé, Joanna Owsianko, Andrzej Saramonowiczi, Yasmina Reza, Gérald Sibleyrase ja Ivan Vöröpajevi näitemänge.

Alver on tõlkinud ka proosat, nt Andrzej Sapkowski romaani „Haldjate veri“ (Varrak, 2017) ja Etgar Kereti jutukogu „Kissingeri igatsedes“ (Loomingu Raamatukogu, 2019). Trükis on ilmunud samuti mitmeid tema näidenditõlkeid.

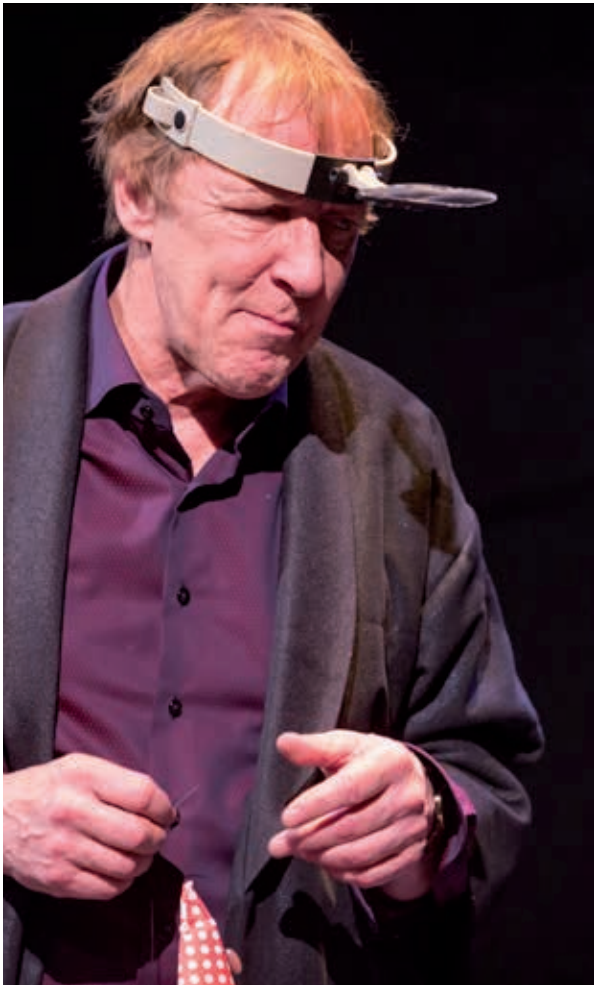
Foto: Harri Rospu

EGON NUTER

näitleja

Egon Nuter lõpetas 1980. aastal Tallinna Pedagoogilise Instituudi näitejuhtimise erialal ning temast sai üks samal aastal loodud Vanalinnastuudio asutajaliikmeid. Tema meeldejäävamate rollide hulka Vanalinnastuudios kuulusid näiteks Atropos Chenot' näidendis „Kes aevastas?“ (lavastaja Eino Baskin), Vorobjaninov Ilfi ja Petrovi „12 toolis“ (lavastaja Eino Baskin), Gorges Duroy Maupassanti „Mina, Bel-Amis“ (lavastaja Endrik Kerge), Jänki Patricku „Grupipildis“ (lavastaja Roman Baskin) ning muidugi Kalli ja Baskini „Prügikastidest“ alguse saanud Lennart Meri paroodia, mis elas hiljem edasi Andrus Kivirähi komöödias „Meri ja Orav“. Seda algselt Vanalinnastuudio Supiteatris sündinud lavastust on Egon Nuter ja tema lavapartner Andrus Vaarik mänginud mitmete erinevate väiketeatrite egiidi all üle Eesti ja etendanud seda eestlastele paljudes maailma riikides, samuti on sellest valminud ERR-i telesalvestus.

Samal ajal tegutses Nuter ka menuka estraadinäitlejana ning tegi kaasa telelavastustes („Pildikesi Paunverest“, 1986, „Kummaline missis Savage“, 1990) ja filmides („Nipernaadi“, 1983, „Hundiseaduste aegu“, 1984). Alates 1993. aastast on Egon Nuter mänginud legendaarses teleseriaalis „Õnne 13“,

hiljem on ta osalenud seriaalis „Tuulepealne maa“ (2008) ja lühimängufilmis „Teisel pool“ (2008).

Aastatel 2002–2015 oli Nuter vabakutseline näitleja, tehes kaasa rohkem kui neljakümnes lavastuses. Nende hulka kuulus rolle nii riiklikes teatrites nagu Eesti Draamateater, Endla, Ugala, Vene Teater ja Rahvusooper Estonia kui ka era- ja väiketeatrites nagu R.A.A.A.M., Tallinna Kammer- teater, Hansahoovi Teater, Polygon Teater, Emajõe Suveteater, Oma Lava, Varius jmt, samuti osales Nuter mitmes muusikaliprojektis. Hulk osatäitmisi sündis ka Vanalinnastuudiost välja kasvanud Vana Baskini Teatris. Oma olulisemateks töödeks sellest perioodist peab ta ise osatäitmisi lavastustes „Ma armastasin sakslast“ (autor A. H. Tammsaare, lavastaja Raivo Trass, Kuressaare Linnateater), „Jaan Poska saaga“ (autor Loone Ots, lavastaja Ain Mäeots, Vana Baskini Teater), „Paar sentimeetrit armastuseni“ (autor Neil Simon, lavastaja Erki Aule, Oma Lava), „Eesti asi“ (autor Mart Kivastik, lavastaja Ingomar Vihmar, R.A.A.A.M.), „Keiserlik kokk“ (autor Andrus Kivirähk, lavastaja Ingomar Vihmar, R.A.A.A.M.), „Under“ (koostaja Katrin Saukas, lavastajad Merle Karusoo ja Raimo Pass, R.A.A.A.M.) ja „Kõrboja perenaine“ (autorid A. H. Tammsaare ja Urmas Lennuk, lavastaja Vallo Kirs, Ugala).

Nuteri esimene koostöö Tallinna Linnateatriga sündis seoses Eesti 100 teatriseeriaga „Sajandi lugu“, mille raames esietendus 2018. aastal Linnateatri ja Vana Baskini Teatri koostöölavastus „Miljoni vaade“ (autor Paavo Piik, lavastaja Elmo Nüganen). Ants Rahuoja roll „Miljoni vaates“ tõi talle Linnateatri kolleegipremia parimale meesnäitlejale. 2019. aastast sai Nuterist Linnateatri näitetrupi liige, tema esimeseks rolliks koosseisulise näitlejana oli Martin lavastuses „Kant“ (autor Marius Ivaškevičius, lavastaja Elmo Nüganen).

ANDRUS VAARIK

näitleja

Andrus Vaarik lõpetas 1982. aastal TRK lavakunstikateedri X lennu ja asus samal aastal tööle Noorsooteatri (tänapäevase Tallinna Linnateatri) näitlejana. Sündisid rollid nagu Osvald Ibseni „Kummitustes“ (lavastaja Mati Unt), Jean Strindbergi „Preili Julie’s“ (lavastaja Mati Unt), Guildenstern Stoppardi näidendis „Rosencrantz ja Guildenstern on surnud“ (lavastaja Roman Baskin), Helmer Ibseni „Nukumajas“ (lavastaja Terttu Savola), Artur Mrožeki „Tangos“ (lavastaja Mati Unt) ja paljud muud. Silmapaistev oli ka Vaariku osatäitmine Scapinina Rakvere Teatri Molière'i-lavastuses „Scapini kelmused“ (lavastaja Madis Kalmet).

1992. aastal asus Vaarik näitlejana tööle Eesti Draamateatrisse, kus mängis muuhulgas Peremeest Kõivu „Tagasitulekus isa juurde“ (lavastaja Priit Pedajas) ja nimiosalist Shakespeare'i „Kuningas Richard Kolmanda tragöödias“ (lavastaja Mati Unt). Aastatel 2002–2009 tegutses Vaarik vabakutselisena, tehes kaasa lavastustes VAT Teatris, Endlas ja Rakvere Teatris.

Vaarik on ka ise toonud välja kaksteist lavastust, neist kaks – Tätte „Palju õnne argipäevaks!“ (2001) ja Campbelli „Skangpoomijad“ (2013) – Linnateatris.

Aastal 2009 naasis Vaarik Linnateatrisse, kus töötab näitlejana tänaseni. Tema kaalukamate rollide hulka on kuulunud näiteks George Albee näidendis „Kes kardab Virginia Woolfi?“ (lavastaja Mladen Kiselov), André Zelleri näidendis „Mineku eel“ (lavastaja Hendrik Toompere) ja Härira Tšissik Lagarce'i „Meie, kangelastes“ (lavastaja Elmo Nüganen).

Samal ajal on ta teinud vabakutselisena koostööd ka mitmete teiste teatritega, andnud mono- ja estraadietendusi, mh kultustegelase Ivan Oravana, teinud kaasa filmides (nt „Ristumine peateega“, Acuba Film, 1999), seriaalides, meelelahutussaadetes (nt „Kitsas king“, ETV 1985-87) ja telelavastustes.

Andrus Vaarik on pälvinud mitmeid teatripreemiaid, sh Voldemar Panso nimeline preemia 1980, Ants Lauteri nimeline preemia 1988, Helmi Tohvelmani nimeline preemia 2014 ning Eesti Teatri Aastapreemia aastatel 2010 ja 2019.

Töörühm

Lavastusjuht Mart Saar

Dekoratsioonid Pärtel Tall, Sven Tõnis Puskar,
Airi Look, Rene Vernik, Roman Kuznetsov

Kostüümid Ene Palu, Aalja Soome, Airiin Saar,
Tiina Uiho, Jaana Leib

Heli Haar Tammik, Arbo Maran, Indrek Tiisel,
Lauri Urb, Nikita Šiškov

Valgus Neeme Jõe, Teet Orupõld, Talis Toit,
Sten Ojaperv, Margus Sepman

Video Lauri Urb

Rekvisiit Terje Kessel-Otsa, Veeli Tamm,
Margus Mänd, Liisa Tetsmann

Grimm Anu Konze, Enda Karimõisa, Annifrid
Muda, Marika Paesalu, Heldi Aun-Trepp

Riietajad Külli Pavelson, Anneli Kõrvel,
Õnne Meronen, Maris Mihašova

Lava Jaak Kaljurand, Jaan Kaljurand, Tarvo Elblaus,
Jarko Rahnel, Joonas Eskla, Ilmar Aru, Rein Jurna,
Ando Tammsaar

Dekoratsioonide valmistamisel olid abiks
Meinar Mäesalu ja Random Solutions OÜ

Tallinna Linnateatri toetajad ja koostööpartnerid

Tallinna Kultuuriamet
Kultuuriministeerium
Eesti Kultuurkapital

Hooaja peatoetaja Utilitas

Suurtoetajad Espak, Nordecon, ABC Motors

Toetajad Advokaadibüroo COBALT,
Advokaadibüroo TurnStone, Collistar,
Dr. Hauschka, Floorin, Igepa, Ilotrükk,
e-toidupood FOODMOOD, Medicum,
Meedius Eesti, MyFitness, Pariisi Vesi,
Pro Beauté, Ühisteenused

Publikut kostitavad Paulig, Fazer Eesti,
Greenfield, Marmiton, Reval Kondiiter

Täname Furgner, Eesti Hoiuraamatukogu

LEIDA RAMMO LINNATEATRI FOND

Eesti Rahvuskultuuri Fondi juures tegutseva Leida Rammo Linnateatri fondi eesmärgiks on toetada Tallinna Linnateatrit ning tunnustada teatri loomingulist kollektiivi.

Annetusi Leida Rammo
Linnateatri fondile saab teha:

Saaja: Sihtasutus Eesti
Rahvuskultuuri Fond

Pank: EE672200221001101347
SWEDBANK

Selgitus: Annetus
Leida Rammo Linnateatri fondi

TALLINNA LINNATEATER ON EESTI ESIMENE ROHELINE TEATER!

See kavaleht on valmistatud Ecolabeli
sertifikaadiga märgistatud paberist.

Loe roheline kontori kohta lisaks:
ekja.ee/et/roheline-kontor/

